

Betænkning

over

I. forslag til lov om forsorgen for åndssvage og II. forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg).

(Afgivet af udvalget den 22. april 1959).

Udvalget har afholdt 11 møder og har heri flere gange haft samråd med socialministeren, der endvidere skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål.

Repræsentanter for Landsforeningen for Evnesvages Vel, for inspektørerne ved åndssvageforsorgen, for Det danske Åndssvagevæsens Funktionærforbund samt for medlemmer af bestyrelserne inden for det jysk-fynske åndssvagevæsen har haft foretræde for udvalget og er derudover fremkommet med skriftlige henvendelser til udvalget. Endvidere har udvalget modtaget skriftlige henvendelser fra:

De ved Østifternes Åndssvageanstalt ansatte sociale medarbejdere, pædagoger inden for det jysk-fynske forsorgsområde samt fra overlægerne ved de to områders åndssvageanstalter.

Udvalget har fra Østifternes Åndssvageanstalt modtaget redegørelser vedrørende undervisningsforholdene for åndssvage i Vesteuropa, vedrørende undervisning af debile samt en oversigt over udviklingen under Østifternes Åndssvageanstalt i tiden fra 1. november 1951 til udgangen af 1958.

Endelig har udvalget sammen med socialministeren aflagt besøg på følgende institutioner for åndssvage: Åndssvageanstalten i Ribe med anstaltsafdelingen Nørrelund,

åndssvageanstalten Andersvænge, Slagelse, skolen på Rosenhøj, Næstved, plejehjemmet Vindbyvold pr. Vindbyholt, eksternat-skolen for debile børn på Ingemannsvej, København, børnehaven i Valdemarsgade, København, et af Østifternes Åndssvageanstalts beskyttede værksteder for familieplejepatienter og en ekstern observationsafdeling (Svanemosegårdsvej, København) samt åndssvageanstalten Karens Minde, København.

Efter de i udvalget førte forhandlinger er der mellem udvalget og socialministeren opnået enighed om nedenstående ændringsforslag under nr. 1-28 til lovforslaget om forsorgen for åndssvage og om et rent redaktionelt ændringsforslag til lovforslaget om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg).

Om baggrunden for ændringsforslagene henvises til de udførlige bemærkninger til disse.

Herudover ønsker udvalget om spørgsmål, hvorom der ikke er stillet ændringsforslag, at bemærke:

Udvalget forudsætter, at der etableres et nøje samarbejde mellem åndssvageskolen og folkeskolen. Dette vil være særlig nødvendigt i de tilfælde, hvor lokale skolemyndigheder sørger for undervisning af åndssvage og andre særlig svagtbegavede. Udvalget

finder det også vigtigt, at der tilvejebringes det bedst mulige samarbejde med konsulenterne for særundervisning.

Vedrørende tilsynsrådets opgaver henvises til de i kommissionsbetænkningen herom gjorte bemærkninger, hvoraf fremhæves, at tilsynsrådet skal føre tilsyn med forsorgens udøvelse og samvirke med forsorgscentrets ledelse til opnåelse af forsorgens formål. Det har ret til at undersøge alle forhold vedrørende forsorgscentret og til herom at forlange oplysninger og erklæringer fra lederne. Klager over institutionens forhold,

herunder vedrørende administrative spørgsmål, forelægges tilsynsrådet. Der er mellem udvalget og ministeren enighed om, at der i vedtægten for ledelsen af den selvejende institution bør gives tilsynsrådene så selvstændige beføjelser som muligt, i det omfang dette er foreneligt med loven i øvrigt.

Herefter indstiller *udvalget* de to lovfor-
slag til *vedtagelse* med de af udvalget stillede og af socialministeren tiltrådte ændringsforslag.

Ændringsforslag.

**I. forslag til lov om forsorgen
for åndssvage.**

Af *udvalget*, tiltrådt af *socialministeren*:

Til titlen.

1) Titlen affattes således: „Lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede.“

Til § 1.

2) Paragraffen affattes således:

„Statens forsorg for åndssvage og andre særlig svagtbegavede udøves under socialministerens ledelse af en selvejende institution.“

Stk. 2. Institutionen godkendes i henhold til § 67 i lov om offentlig forsorg og ledes af en bestyrelse i forbindelse med de i § 3, stk. 1, nævnte forsorgscentre. Bestyrelsen består af 8 af socialministeren beskikkede medlemmer samt en formand, forsorgschefen, der udnævnes af kongen. Et medlem, der skal være speciallæge i psykiatri, og som ikke må være ansat ved åndssvageforsorgen, udpeges efter indstilling fra sundhedsstyrelsen. Et medlem, der skal være pædagogisk uddannet, udpeges efter forhandling med undervisningsministeren. Et medlem udpeges efter

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Ved at medtage benævnelsen „andre særlig svagtbegavede“ skabes der mulighed for at anvende en anden betegnelse for de personer, som efter populær opfattelse ikke falder under åndssvagegruppen. Der er derimod ikke herved sigtet mod at udvide kredsen af de personer, som åndssvageforsorgen skal kunne yde hjælp. Herom henvises til bemærkningerne til lovforslagets III, 1.

Til nr. 2 og 3.

De i det oprindelige lovforslags §§ 1 og 2 foreslåede bestyrelser og statens åndssvage-nævn er ved dette forslag forenklet således, at åndssvageforsorgen som en enhed ledes af en for hele landet fælles bestyrelse.

Det er herved forudsat, at en række administrative beføjelser henlægges til de i lovforslagets § 3, stk. 1, omhandlede forsorgscentre, hvorved der dog må tages hensyn til, at det ved lovforslaget tilsigtede formål, at skabe en ensartet forsorgsudøvelse for hele landet, ikke forflygtiges.

Til bestyrelsen kan ikke beskikkes medlemmer blandt de ved åndssvageforsorgen ansatte personer.

Reglerne om bestyrelsens og forsorgscentrenes virksomhed fastsættes i en vedtægt for ledelsen af statens åndssvage-

indstilling fra en dertil af socialministeren godkendt landsomfattende sammenslutning af forældre og andre pårørende til åndssvage. De øvrige 5 medlemmer beskikkes blandt personer, der må antages at have indsigt i og interesse for åndssvageforsorgen, og således at der ved valget så vidt muligt søges sikret en ligelig repræsentation fra de forskellige dele af landet. Medlemmerne, der beskikkes for 4 år, svarende til den for kommunalbestyrelser gældende valgperiode, oppebærer et honorar, der fastsættes af socialministeren.

Stk. 3. Efter forhandling med boligministeren kan socialministeren tilforordne bestyrelsen en særlig sagkyndig til at bistå ved behandlingen af sager vedrørende bygge- og anlægsarbejder.“

Til § 2.

3) Paragraffen affattes således:

„Det påhviler bestyrelsen efter nærmere af socialministeren fastsatte regler at administrere denne lov, at følge udviklingen inden for området og over for socialministeren at fremsætte forslag til sådanne foranstaltninger, som udviklingen gør ønskelig.“

Til § 3.

4) I stk. 2, 1. punktum, efter ordene „de lokale ledere“, indføjes: „om administrationen af de i området beliggende institutioner“.

5) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 3.* Til tilsynsrådets møder tilkaldes som regel forsorgscentrets lokale ledere.“

Til § 4.

6) I stk. 1, efter ordene „i henhold til“, indføjes: „§ 9, stk. 5, 2. punktum, og“.

forsorg, i hvilken vedtægt der ligeledes vil blive fastsat nærmere regler for de i lovforslagets § 3, stk. 2, omhandlede tilsynsråds virksomhed.

Endvidere vil der i vedtægten blive fastsat nærmere regler for samarbejdet mellem tilsynsrådene og bestyrelsen. Det forudsættes herved, at bestyrelsen ved behandlingen af vigtigere spørgsmål forsorgscentrene vedrørende indkalder formanden for det eller de tilsynsråd, spørgsmålet angår, til deltagelse i forhandlingerne.

Til nr. 4.

Ændringen tilsigter en tydeliggørelse af tilsynsrådets beføjelser.

Til nr. 5.

For at effektivisere tilsynsrådets arbejde er det foreslået, at der gives en bestemmelse om, at forsorgscentrets ledere som regel tilkaldes til tilsynsrådets møder.

Til nr. 6.

Centralnævnet skal efter denne ændring på begæring kunne afgøre spørgsmålet om undervisnings- og oplæringspligt for unge mellem 18 og 21 år, som ikke tillige er undergivet børneforsorg, jfr. § 9, stk. 5, 2. punktum, og spørgsmålet om pligt til i øvrigt at modtage hjælp, jfr. § 10 og bemærkningerne til ændringsforslagene nr. 13 og 15. Efter forslaget er det vedkommende overlæg, der træffer afgørelsen, såvel efter § 9, stk. 5, 2. punktum, som efter § 10.

Til § 5.

7) I sidste linje ændres ordet „forsorg“ til: „hjelpeforanstaltninger“.

Til § 6.

8) I stk. 2, 1. linje, ændres ordet „forsorg“ til: „forsorgens myndigheder“.

9) I stk. 2, 3. linje, ændres ordet „ånds- svageforsorgen“ til: „åndssvageforsorgens hjelpeforanstaltninger“.

Det forudsættes dog, at disse afgørelser træffes af overlægen efter samråd med forsorgscentrets pædagogiske og sociale ledere.

Til nr. 7.

Ændringen er af redaktionel art og er foreslået for at tydeliggøre lovforslagets terminologi. Begrebet „forsorgen“ anvendes i det oprindelige forslag i 3 forskellige betydninger, dels 1) som hovedbegreb: forsorg i betydningen åndssvageforsorgen som en helhed, det vil sige som en afdeling af hele særfor sorgen, nemlig de regler, der tager sigte på at drage omsorg for åndssvage, dels i en snævrere betydning, nemlig 2) som betegnelse for de hjelpeforanstaltninger, der ydes åndssvage, og 3) som den eller de ansvarlige myndigheder, der administrerer forsorgen, eller som i det enkelte tilfælde skal træffe afgørelse af, om betingelserne for iværksættelse eller ophør af hjelpeforanstaltninger er til stede.

I den første betydning anvendes ordet „forsorg“ i lovforslagets titel og i kap. I, bortset fra § 4, stk. 1. I lovforslagets øvrige bestemmelser er ordet „forsorg“ væsentligst anvendt i betydning 2) og 3). For at tydeliggøre terminologien er begrebet „forsorg“ i betydning 2) ved ændringsforslagene nr. 9, 16, 17, 19, 21, 24, 25 og 26 foreslået ændret til „hjelpeforanstaltninger“. Vedrørende betydning 3) henvises bl. a. til bemærkningen til det oprindelige lovforslags § 5, hvor det siges, at det er forsorgen — d. v. s. overlægen i samråd med den pædagogiske og sociale ledelse — som efter et konkret skøn i det enkelte tilfælde tager stilling til, om hjælp kan ydes, og hvor det yderligere siges, at man i tilfælde, hvor det drejer sig om klage over forsorgens udøvelse, og hvor forsorgscentrets ledelse nægter at yde hjælp, kan påklage spørgsmålet ad sædvanlig administrativ vej.

Til nr. 8 og 9.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Hvor der herefter i lovforslaget tales om forsorgen i betydning 3), sigtes der til forsorgens ansvarlige myndigheder.

Til § 8.

10) Stk. 2 affattes således:

„Stk. 2. Såfremt forsorgens anvisninger ikke følges, kan hjælpen fra åndssvageforsorgen kun ydes under iagttagelse af reglerne i afsnit II i lov om offentlig forsorg.“

Til § 9.

11) I stk. 2, 1. punktum, ændres „18“ til: „21“.

12) I stk. 4, 4. og 6. linje, ændres ordet „barnets“ til: „pågældendes“.

13) Stk. 5 affattes således:

„Stk. 5. Opfyldes undervisnings- og oplæringspligten ikke, kan hjælpen fra åndssvageforsorgen kun ydes under iagttagelse af reglerne i afsnit II i lov om offentlig forsorg. For så vidt angår unge mellem 18 og 21 år, der ikke er omfattet af reglerne i afsnit II i lov om offentlig forsorg, træffer forsorgen dog selv afgørelse med hensyn til undervisnings- og oplæringspligtens opfyldelse. Den trufne beslutning kan af pågældende selv eller den, der handler på hans vegne, kræves forelagt det i § 4 omhandlede centralnævn til afgørelse. I øvrigt finder reglerne i § 10, stk. 5 og 6, og § 11 tilsvarende anvendelse.“

14) Stk. 6 affattes således:

„Stk. 6. Der kan med socialministerens godkendelse og efter forhandling med bestyrelsen ydes tilskud til oprettelse og drift af kommunale eller private institutioner for åndssvage.“

Til nr. 10.

Ændringen er af redaktionel art. Man har tilsigtet at give bestemmelsen en mere neutral formulering, der i stedet for kun at henvise til forsorgslovens tvangsregler over for børn tillige peger på den beskyttelse, som forsorgslovens bestemmelser indeholder over for børn.

Til nr. 11.

Der sker herved en udvidelse af undervisnings- og oplæringspligten til det 21. år, hvilket må ses i forbindelse med ændringen af § 10, stk. 1, jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 15, hvorefter pligten til at modtage hjælp fra åndssvageforsorgen begrænses i forhold til det oprindelige forslag.

Til nr. 12.

Ændringerne er af redaktionel art.

Til nr. 13.

For børn under 18 år og for unge, for hvem børneforsorgen er forlænget i medfør af forsorgslovens § 168, stk. 2, gælder reglerne i forsorgslovens afsnit II, for så vidt undervisnings- og oplæringspligten ikke opfyldes, jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 10. For så vidt angår unge mellem 18 og 21 år, der ikke er undergivet børneforsorg, må forsorgen selv træffe afgørelse med hensyn til undervisnings- og oplæringspligtens opfyldelse, og denne afgørelse må på tilsvarende måde som afgørelser om pligt til i øvrigt at modtage hjælp fra forsorgen, jfr. § 10, kunne prøves af centralnævnet og derefter kunne forelægges domstolene til prøvelse.

Til nr. 14.

Ændringen tilsigter en tydeliggørelse og indeholder hjemmel til, at der kan ydes tilskud ikke blot til oprettelse af kommunale og private institutioner for åndssvage, men også til driften af sådanne institutioner. Det bemærkes dog herved, at driftstilskud normalt som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 9, stk. 6, vil blive ydet i form af tilskud til de enkelte åndssvage, som søger de omhandlede institutioner.

Til § 10.

15) Stk. 1 affattes således:

„Enhver person over 18 år, der er åndssvag, eller hvis tilstand ganske kan ligestilles hermed, og som ikke er omfattet af reglerne i kapitel III, er forpligtet til at modtage hjælp i medfør af denne lov, for så vidt vedkommende overlæge skønner, at pågældende må anses som farlig for sig selv eller andre.“

16) I stk. 2 ændres „forsorg“ til: „hjælpeforanstaltninger“.

17) I stk. 3 ændres i 1. linje ordet „forsorgens“ til: „hjælpeforanstaltningernes“.

18) I stk. 3 indføjes som nyt punktum efter 1. punktum: „Uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde må begæring om hjælpeforanstaltningernes ophør ikke nægtes, medmindre det må antages, at disse foranstaltningers ophør vil medføre væsentlige ulemper for pågældende selv.“

19) I stk. 4 ændres „forsorg“ til: „hjælpeforanstaltninger“.

Til § 11.

20) I stk. 2, efter ordene „i medfør af“, indføjes: „§ 9, stk. 5, 2. punktum, eller“.

Til § 12.

21) I stk. 1 ændres „åndssvageforsorg“ til: „hjælpeforanstaltninger“.

22) I stk. 1, efter ordene „i medfør af“, indføjes: „§ 9, stk. 5, 2. punktum, eller“.

Til nr. 15.

De i det oprindelige forslag omhandlede bestemmelser, hvorefter der gjaldt samme regler med hensyn til iværksættelse og opretholdelse af forsorg, er foreslået ændret således, at man i videst muligt omfang i begge relationer anvender kriterier svarende til sindssygelovens tvangskriterier. Der sker herved i forhold til det oprindelige forslag en begrænsning af åndssvageforsorgens tvangsmidler ved selve iværksættelsen af hjælpeforanstaltninger, idet det herved er forudsat, at forsorgen, d. v. s. overlægen i samråd med den pædagogiske og sociale ledelse, i tilfælde, hvor det er uforsvarligt at undlade at iværksætte hjælpeforanstaltninger, fordi vedkommende ellers vil blive til væsentlig ulempe for sig selv eller samfundet, tager skridt til, at lovgivningens øvrige tvangsbestemmelser — herunder formentlig især reglerne om personlig umyndiggørelse — bringes i anvendelse.

Til nr. 16 og 17.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Til nr. 18.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 19.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Til nr. 20.

Ændringen skyldes den i § 9, stk. 5, 2. punktum, indførte bestemmelse, jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 13.

Til nr. 21.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Til nr. 22.

Ændringen skyldes den i § 9, stk. 5, 2. punktum, indførte bestemmelse, se bemærkningerne til ændringsforslag nr. 13.

23) I stk. 2, efter ordet „herom“, tilføjes: „eller forholdene i øvrigt taler derfor“.

24) I stk. 3 ændres ordene „forsorgen for ham“ til: „hjælpeforanstaltningerne“.

Til § 13.

25) I 3. linje ændres „forsorgen“ til: „hjælpeforanstaltninger“.

Til § 14.

26) I stk. 1, 1. linje, ændres „forsorgen“ til: „åndssvageforsorgens hjælpeforanstaltninger“.

27) I stk. 2 ændres „321 af 19. december 1957“ til: „329 af 19. november 1958“, og ordene „(som ændret ved lov nr. 192 af 7. juni 1958)“ udgår.

Til § 16.

28) I stk. 1 ændres ordene „1. april 1959“ til: „1. oktober 1959“ og „321 af 19. december 1957“ til: „329 af 19. november 1958“.

II. forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg).

Af udvalget, tiltrådt af socialministeren:

Til § 1.

I stk. 1, 2.-5. linje, udgår ordene „321 af 19. december administration m. v.“, og der indsættes i stedet: „329 af 19. november 1958“.

Til nr. 23.

Tilføjelsen skal sikre, at også åndssvage, der ikke selv er i stand til at fremsætte ønske om at få en værge beskikket, skal kunne få det, hvis f. eks. pågældendes pårørende eller forsorgen selv finder værgebeskikkelse ønskelig.

Til nr. 24, 25 og 26.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Til nr. 27.

Efter lovforslagets udarbejdelse er lov om offentlig forsorg på ny bekendtgjort ved lovebekendtgørelse nr. 329 af 19. november 1958.

Til nr. 28.

Ved ændringsforslaget udskydes lovens ikrafttrædelsestidspunkt $\frac{1}{2}$ år.

Ændringen er en følge af, at forsorgsloven efter lovforslagets fremsættelse på ny er blevet bekendtgjort.

Kaj Andresen.	Foged.	Gottschalck-Hansen.	Victor Gram, formand.	Lysholt Hansen.
Hartling.	Ayoë Herbøl.	Hjortnæs.	Horn.	Skov Jørgensen.
Evald Kristensen.	Krogh.	Helge Larsen, næstformand.	Lorentzen.	
Edel Saunte, ordfører.	Poul Thomsen.	Gertie Wandel.		